

HORDALAND
FYLKESKOMMUNE

Rapport frå mobbeombodet i Hordaland

Årsrapport for 2017

OM RAPPORTEN

Ansvarleg avdeling/eining: Mobbeombodet
Kontaktinformasjon/e-post: mobbeombod@hfk.no
Dato: Mars 2018

INNHALD

FORORD	4
TILRÅDINGAR	5
MOBBEOMBODET I HORDALAND	5
SAKER	6
Kven tar kontakt og korleis?	6
Kva type saker i 2016-2017?	7
INFORMASJONSARBEID OG AKTIVITETER I 2017	7
Informasjonsarbeid: Nettsider, sosiale medium og media	7
Informasjonsarbeid: Workshop, innlegg og føredrag	7
Tilrådingar	8
Kompetanseheving for tilsette	9
Tilrådingar	9
Andre aktivitetar	10
SAMARBEID OG SYSTEMARBEID	10
Skulane	10
Opplæringsavdelinga	10
Tilrådingar	11
Tilrådingar	12
Andre samarbeidspartnarar og nettverk	12
VEGEN VIDARE	12
Nasjonale føringar	12
Innsatsområde i 2018	13

Forord

Dette er ein rapport frå mobbeombodet til fylkestinget i Hordaland. Rapporten gjeld for tidsrommet oktober 2016 til desember 2017. Perioden frå oktober 2016 til juni 2017 var del av prosjektperioden med mobbeombod som ei prøveordning. Etter vedtak i fylkestinget i juni 2017 har mobbeombodet vore ei fast stilling. Frå hausten 2018 vil mobbeombodet rapportere på skuleår, slik at rapporten kan leggjast fram på fylkestinget i desember og sjåast i samanheng med kvalitetsmeldinga.

Rapporten er ei oppsummering av prioriteringane og arbeidet som er gjort av mobbeombodet i perioden. I tillegg fremmar mobbeombodet her råd til opplæringsavdelinga og politikarane på bakgrunn av informasjon frå elevundersøkinga, samtaler med elevar og tilsette, samt dei spørsmåla og sakene som mobbeombodet har fått inn.

Arbeidet som ombodet gjer er viktig for å styrke den enkelte elev og lærling, òg for å synleggjere utfordringar i arbeidet med læringsmiljø og kapittel 9A¹ i opplæringsloven (elevane si rett til eit trygt og godt skulemiljø).

Eg har fått vere med på mykje godt samarbeid med dei som jobbar kring elevar og lærlingar. Det er mange engasjerte og dyktige menneske som jobbar hardt for å skape gode læringsmiljø for elevane og lærlingane, både i fylkeskommunen og ute i bedriftene.

Eg vil takke alle gode samarbeidspartnarar og ikkje minst elevar, lærlingar og føresette som tek kontakt og delar sine historier og erfaringar med meg.

Mari-Kristine Morberg
Mobbeombodet i Hordaland

26.03.2018

¹ Kapittel 9A i opplæringsloven er det kapitlet som omhandlar elevane sine rettar til eit trygt og godt skulemiljø. Kapitlet er oppdatert frå 1.8.2017. Sjå https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1998-07-17-61/KAPITTEL_11#KAPITTEL_11 for heile kapitlet.

Tilrådingar

Her følger ei oppsummering av tilrådingane frå mobbeombodet i Hordaland. Tilrådingane er gitt med bakgrunn i spørsmål og saker ombodet har jobba med, erfaringar ombodet har gjort i møte med elevar, lærlingar og tilsette i Hordaland fylkeskommune, samt tall frå Elevundersøkinga og Lærlingundersøkinga. Bakgrunn og grunngjeving for tilrådingane er gitt i rapporten. Mobbeombodet opplever at tilbakemeldingar blir tatt på alvor og fleire av ombodet sine tidlegare tilrådingar har det blitt jobba med i både 2016 og 2017, til dømes handlingsplan for lærlingar som blir utsett for mobbing. Mobbeombodet anbefalar at:

- Hordaland fylkeskommune opprettar ei informasjonsside på www.hordaland.no om elevar og lærlingar sine rettar og kva dei kan forvente av skulen/fagopplæring i slike saker.
- Hordaland fylkeskommune sørgjer for systematisk kompetanseheving for alle tilsette med arbeidsstad skule.
- Opplæringsavdelinga har ein eigen person (skulemiljørådgjever) som har ansvar for skulemiljø, kapittel 9A og ansvar for det interne kvalitetssystemet på dette feltet.
- det blir gjennomført tilsynsbesøk etter prosedyren «Retningslinjer for tilsynsbesøk i tråd med krav i lov og forskrift – kapitla 9A og 11».²
- det opprettast eit innsatsteam mot mobbing, som kan gå inn i konkrete saker og støtte skulane.

Mobbeombodet i Hordaland

Mobbeombodet er ein uavhengig instans som skal sikre at elevar og lærlingar i vidaregåande opplæring får ivaretatt rettane sine til eit godt læringsmiljø. Mobbeombodet har mellom anna som oppgåve å:

- vere eit lågterskeltilbod for lærlingar og elevar i vidaregåande utdanning
- formidle kunnskap og informasjon om elevane/lærlingane sine rettar til eit godt skule/arbeidsmiljø
- vere døroppnar for hjelpetenester og rettleie i lover, prosedyrar og saksgang
- jobbe aktivt for å spreie kunnskap om førebygging og handtering av mobbing og krenkingar
- vere oppdatert på aktuell forskning og bidra til å gjere forskinga kjend, blant anna gjennom sosiale medium

Mobbeombodet er ikkje ein sakshandsamar, men ein koordinerande aktør, pådrivar og rettleiar i mobbesaker. Mobbeombodet har ikkje mynde til å pålegge skulane tiltak, men kan rettleie og påverke gjennom opplæringsavdelinga og andre instansar om naudsynt. Ombodet har teieplikt.

Mobbeombodet har i prosjektperioden og fram til 31.12.2017 vore plassert i opplæringsavdelinga, seksjon skule. Frå 01.01.2018 er ombodet plassert i økonomi- og organisasjonsavdelinga.

Prioriterte innsatsområde i 2017 har vore vaksne som krenker/mobbar, at elevar på yrkesfag rapporterer om meir mobbing enn elevar på studieførebuande, «blinde flekker» - til dømes gutar og relasjonell mobbing, digitale krenkingar og identitetsbasert mobbing.

Foto: Atle Kold Hansen, HFK

² I følgje rutineane skal det gjennomførast tilsyn ved eit utval skular kvart år. Mobbeombodet er ikkje kjent med at det er gjennomført slik tilsyn.

Saker

År	VGS	Lærlingar	Grunnskule	Andre ³	Totalt
2015 (frå august)	6	1	6	1	14
2016	25	2	6	4	37
2017	38	5	11	1	55

Det er ei stadig auke i mengd saker mobbeombodet får inn, sidan oppstarten i august 2015. Dette heng nok saman med at ordninga har blitt betre kjent. 20 saker (om lag 60%) av sakene frå vidaregåande i 2017 kjem frå skulane sjølv. Frå august 2017 har ombodet begynt å føre statistikk over kjønn, der denne informasjonen er tilgjengeleg,⁴ og vil i neste rapport for 2017-2018 legge fram tal på dette. Mobbeombodet har allereie i 2018 hatt 23 saker pr. 21.03.2018 (11 frå VGS).

I følgje evalueringa av prøveprosjektet med mobbeombod⁵ var mobbeombodet involvert i omtrent 30% av sakene som respondentane opplyser at dei hadde i prosjektperioden. Ein stor del av sakene løysast altså utan hjelp eller støtte frå mobbeombodet. Det er særleg i dei krevjande og litt meir komplekse sakene at tilsette har behov for råd og støtte. Den faglege støtta og rådgjevinga frå mobbeombodet i sakene der ombodet har vore involvert i oppfattast som god. Ønskje frå informantane er at mobbeombodet er ein rådgjevande og støttande part i enkeltsaker. Det opplevast som ein fordel at nokon ser saka utanfrå, særleg på dei små skulane.

Tilbakemeldingane mobbeombodet får frå føresette og unge som tar kontakt er også god. Dei er svært takknemlege for råd og rettleiing. Mange fortel at det er godt å ha nokon å snakke med.

KVEN TAR KONTAKT OG KORLEIS?

År	Elev/lærling	Føresette	Venn/medelev	Skule	HFK	Andre ⁶
2015	1	2	0	3	0	1
2016	3	5	0	13	2	2
2017	0	11	2	20	2	3

I langt dei fleste sakene blir ombodet kontakta per telefon, deretter e-post og i direkte møte. Når elevar eller lærlingar tar kontakt er det i direkte møte (til dømes på skulebesøk). Frå januar 2018 er ombodet på Snapchat og der tek fleire unge kontakt. Der blir det òg stilt korte spørsmål, utan at det blir rekna som ei sak.

I tillegg får mobbeombodet ein del saker frå grunnskular. I nær alle disse sakene er det mor som tar kontakt, hovudsakleg via telefon, men også på e-post. Desse sakene er ofte komplekse og har gått føre seg over lang tid.

³ Til dømes barnehage eller konfirmasjonsundervisning.

⁴ Mange av dei som tek kontakt med ombodet ønskjer å vere anonyme.

⁵ Evaluering av prøveordninga for mobbeombod i Hordaland 2015-2017 AUD-rapport nr. 04-17

<https://www.hordaland.no/globalassets/for-hfk/rapportar-og-statistikk/aud-rapportar/2017/aud-rapport-04-17-evaluering-av-proveordninga-med-mobbeombod-i-hordaland-2015-2017.pdf>

⁶ Til dømes opplæringskontor, helsesøster, psykolog, søsken, besteforeldre.

KVA TYPE SAKER I 2016-2017?

I fleire av sakene har elevane tidlegare erfaring med mobbing. Mange av sakene gjeld fleire elevar i ei klasse og det handlar ofte om utestenging. I nokre av tilfella er det vanskeleg for skulen å sjå at dette går føre seg på skulen og ikkje berre på fritida. Ofte ønskjer ikkje eleven at skulen skal gjere noko med saka.

I nær alle sakene er det eit digitalt element, det vil seie at noko av krenkingane skjer digitalt. Nokre av tilfella er eingongstilfelle, men kan ha store konsekvensar for dei det gjeld.

Det har vore tilfelle der det er tilsette som krenker elevar og det har vore tilfelle der lærlingar har bytta læreplass på bakgrunn av seksuell trakassering.

Ombodet opplever i dei fleste tilfelle at skulane tar sakene på alvor og jobbar godt og grundig så snart dei får kjennskap til ei 9A-sak. I nokre få saker er ikkje skulen og eleven/familien samde om kva som går føre seg. Måten ein kommuniserer på er avgjerande for eit godt samarbeid mellom heim og skule. I alle saker er kunnskap om avdekking og verktøy for avdekking av mobbing svært viktig.

Informasjonsarbeid og aktiviteter i 2017

INFORMASJONSARBEID: NETTSIDER, SOSIALE MEDIUM OG MEDIA

På nettsida <https://www.hordaland.no/mobbeombod> finn ein informasjon om kva ombodet gjer og korleis ein kan få hjelp av ombodet. I tillegg har sida to undersider. Her finn ein ei «oppskrift» på korleis ein kan gå fram om ein ikkje har eit godt skule/arbeidsmiljø.

Mobbeombodet er på facebook under www.facebook.com/mobbeombodet. Her delast relevant informasjon, tips og nyhende.

Frå januar 2018 har mobbeombodet i tillegg valt å satse på snapchat (søk på «mobbeombod») som ein informasjonskanal for å nå ut til fleire unge.

Mobbeombodet har ei intranettside som er tilgjengeleg for alle tilsette i Hordaland fylkeskommune. Her delast aktuelle saker, litteratur og filmtips, undervisningstips, samt presentasjonar frå kurs.

Ombodet har hatt tre kronikkar på trykk i BT, vore gjest i Vestlandsrevyen (NRK) ved eit tilhøve og på «Hordaland i dag» (NRK Hordaland radio) ved fleire tilhøve i 2017. Ho har vore intervjuet av BT, BA og NRK Hordaland (nett). I tillegg har det vore reportasjar og notisar om mobbeombodet og mobbeombodsordninga i til dømes Sunnhordland, Kvinnheringen, Grenda og Stordnytt. I tillegg har mobbeombodet vore nemnt i bloggar og intervjuet i Lektor Lomsdalens podcast.

INFORMASJONSARBEID: WORKSHOP, INNLEGG OG FØREDRAG

Det kjem fram i evalueringa⁷ frå våren 2017 at prøveordninga med mobbeombodet i Hordaland er godt mottatt og at ordninga er godt kjent blant rektorar, elevinspektørar og rådgjevarar som jobbar i skulen. Til tross for at det å gjere ombodsordninga kjent har vore eit prioritert område for ombodet sidan hausten 2015, er ordninga i mindre grad kjent blant elevrådsleiarane. Arbeidet med å gjere ordninga kjent held fram hausten 2017 og i åra som kjem.

⁷ Evaluering av prøveordninga for mobbeombod i Hordaland 2015-2017 AUD-rapport nr. 04-17 <https://www.hordaland.no/globalassets/for-hfk/rapportar-og-statistikk/aud-rapportar/2017/aud-rapport-04-17-evaluering-av-proveordninga-med-mobbeombod-i-hordaland-2015-2017.pdf>

År	Workshop med elevråd	Foredrag/workshop elevar	Foredrag/workshop lærlingar	Foredrag for tilsette i skulen	Foredrag ulike interne samlingar	Eksterne foredrag/innlegg ⁸	Totalt
2017	22	7	5	10	10	8	62

Ombodet driv mykje med oppsøkande verksemd, mellom anna gjennom workshop for elevråda ved 22 av dei vidaregåande skulane i 2017, ofte saman med elev- og lærlingombodet og Elevorganisasjonen.

Tips frå elevrådet på Langhaugen VGS

«Lag ein kahoot-quiz i storefri eller midttimen, med spørsmål om elevane sine rettar og om skulemiljø!»

På skulane informerer ombodet om ombodsordninga, om rettane til eit god skulemiljø og mobbing. I tillegg jobbar mobbeombodet saman med elevråda om korleis dei som elevrådsrepresentantar kan vere gode og inkluderande leiarar i eiga klasse. Hausten 2016 hadde ho mykje fokus på klassens time. Korleis kan ein jobbe med klassemiljøet i eigen klasse? Korleis best nytte tida ein har? Hausten 2017 har hovudtema vore det nye kapittelet i Opplæringsloven, 9A. Korleis kan elevrådet jobbe for å gjere rettane kjent på eigen skule?

Mange elevar fortell at dei ikkje kjente til kapittel 9A og rettane sine. Dette er heller ikkje godt kjent blant føresette. Ombodet opplever likevel at skulane har meir fokus på å formidle denne informasjonen enn tidlegare.

Nokre lærlingar kjenner seg veldig einsame i lærebedrifta. Ein del veit ikkje skilnad på opplæringskontor og fagopplæringskontoret, og veit ikkje kven dei skal vende seg til om dei har utfordringar eller problem i lærebedrifta. Ombodet meiner at fylkeskommunen må sjå på nye moglegheiter for å vere meir direkte i kontakt med dei lærlingane om treng det.

TILRÅDINGAR

- **Hordaland fylkeskommune opprettar ei informasjonsside på www.hordaland.no om elevar og lærlingar sine rettar og kva dei kan forvente av skulen/fagopplæring i slike saker.**

Mobbeombodet informerer mykje om kapittel 9A. Skular har ei informasjonsplikt etter § 9 A-9 «Skolen skal informere elevane og foreldra om rettane i dette kapitlet. Skolane skal òg informere om aktivitetsplikta etter §§ 9 A-4 og 9 A-5 og om høvet til å melde saka til Fylkesmannen etter § 9 A-6.»

Mobbeombodet anbefalar at Hordaland fylkeskommune har ei felles informasjonsside på www.hordaland.no, om elevar og lærlingar sine rettar og kva dei kan forvente av skulen/fagopplæringskontoret i slike saker. I samanheng med ei slik side må ein og gå gjennom informasjonen på kvar seksjon og alle skular sine nettsider. Alle skular bør i tillegg lenke til omboda sine sider og kontaktinformasjon.

Sida må alltid vere oppdatert og mellom anna innehalde:

- Elevar sin rett til eit trygt og godt skulemiljø, korleis dei kan få hjelp, kva dei kan forvente av eigen skule, samt informasjon om Hordaland fylkeskommune sine rutinar for handsaming av brott på kapittel 9A.
- Informasjon om korleis ein klager på lærar og kva som skjer når ein gjer det.
- Eit sikkert skjema der ein enkelt kan melde saker til skulen/opplæringsavdelinga/mobbeombodet.
- Lærlingane må finne informasjon om rettane sine til eit godt arbeidsmiljø, korleis dei kan få hjelp, kva fagopplæringskontoret sine rutinar er når lærlingar ikkje har det bra i lære og kva dei kan forvente av fagopplæringskontoret og Hordaland fylkeskommune i slike saker.

Ei anna måte å informere lærlingane på er å lage ein app, med informasjon om rettar og plikter i arbeidslivet, samt ein enkel måte for lærlingane å komme i kontakt med fagopplæringskontoret på.⁹

⁸ Til dømes studentar, UiB, Høgskulen på Vestlandet, Læringsmiljøsentret, politiske parti, osv.

⁹ Det er mogleg at det er i ferd med å utviklast ein slik app i Oslo. Hordaland fylkeskommune må i så fall vise interesse for å få tilgang til appen/bidra inn i arbeidet.

KOMPETANSEHEVING FOR TILSETTE

Når det gjeld kva effektar ein ser frå prøveordninga med mobbeombod er tilbakemeldingane at mobbing er sett på dagsorden. I følgje evalueringsrapporten¹⁰ opplever tilsette å ha fått meir kunnskap om mobbing og handtering av mobbesaker. Mobbeombodet har jobba med kompetanseheving gjennom å alltid takke ja til å halde innlegg for tilsette på til dømes rådgjevarsamlingar og samling for nytilsette. Meisteparten av kompetansehevinga har gått føre seg gjennom føredrag på den enkelte skule eller gjennom kursrekka «Slik handterer vi mobbing».

Føredrag på den enkelte skule

Ombodet har halde føredrag/workshop for tilsette på 10 skular i 2017. I år har det vore endringane i Opplæringsloven, kapittel 9A (elevane si rett til eit godt skulemiljø), som har vore det viktigaste temaet, ofte i kombinasjon med tema som til dømes «kva er mobbing», «handtering av mobbesaker», «digitale krenkelsar» eller andre tema som skulen ønskjer opplæring eller oppfrisking i.

Kursrekke

Gjennom kursrekka «Gode skulemiljø – slik jobbar vi mot mobbing» har tilsette fått høve til å lære meir om mobbing. I evalueringa av kursrekka, men og frå evalueringa med prøveprosjektet, kjem det fram at dette er positivt mottatt.¹¹ Det er mellom anna viktig at skulane får praktisk informasjon om korleis dei skal jobbe i mobbesaker og ikkje berre generell kunnskap om kva mobbing er. Her er oppfatninga at mobbeombodet har medverka positivt.

TILRÅDINGAR

- **Hordaland fylkeskommune sørgjer for systematisk kompetanseheving for alle tilsette med arbeidsstad skule.**

Rett kompetanse er heilt naudsynt for å handtere sakene om skulemiljø og mobbing skikkeleg. Mobbeombodet ser at det er behov for ytterlegare kompetanseheving. Viktige område ombodet meiner skulane bør få auka kompetanse på er mellom anna: observasjons-kompetanse (relasjonell og skjult mobbing) og identitetsbasert mobbing, deriblant mobbing på tilrettelagte grupper. Kunnskap og kompetanse om handtering av kapittel 9A er som all anna kunnskap, ein må nytte den jamleg for å vere god.

Hordaland fylkeskommune må følgje opplæringslova og sørgje for at alle som jobbar på skulane kjennar til sine plikter etter kapittel 9A. Dette er uavhengig av kva rolle ein har, om ein er lærar, tilsett i kantine eller reinhaldsoperatør, og kva avdeling ein er tilsett i. Denne kompetanseutviklinga må vere systematisk og jamleg.

Fleire av deltakarane på kursrekka meiner at kurset mobbeombodet har arrangert skulle ha vore obligatorisk for leinga og for alle tilsette. Om ein ønskjer ei skulebasert grundig kompetanseheving kan ein til dømes nytte seg av eit nytt nettkurs frå Kunnskapsdepartementet som blir tilgjengeleg for vidaregåande opplæring i 2019.¹² Andre måte å sørge for at skulane har tilstrekkeleg kompetanse på er jamlege obligatoriske kurs for leing med ressurspersonar om handtering av kapittel 9A-saker, her iblant § 9A-5-saker (vaksne som krenker). Ombodet meiner at kvar skule bør ha ei ressursgruppe som er ekspertar på kapittel 9A, som blir følgt opp av opplæringsavdelinga og som får fagleg påfyll kvart semester. Vidare bør ein legge til rette for praksisutveksling når det gjeld tiltak i 9A-saker mellom skuleleiingar.

¹⁰ Evaluering av prøveordninga for mobbeombod i Hordaland 2015-2017 AUD-rapport nr. 04-17

<https://www.hordaland.no/globalassets/for-hfk/rapportar-og-statistikk/aud-rapportar/2017/aud-rapport-04-17-evaluering-av-proveordninga-med-mobbeombod-i-hordaland-2015-2017.pdf>

¹¹ Evaluering av prøveordninga for mobbeombod i Hordaland 2015-2017 AUD-rapport nr. 04-17

<https://www.hordaland.no/globalassets/for-hfk/rapportar-og-statistikk/aud-rapportar/2017/aud-rapport-04-17-evaluering-av-proveordninga-med-mobbeombod-i-hordaland-2015-2017.pdf>

¹² <https://www.udir.no/kvalitet-og-kompetanse/nasjonale-satsinger/tilbud-om-kompetanseutvikling-miljo-og-mobbing/nettkurs-om-miljo-og-mobbing/>. Dette er eit nettkurs for å støtte skular som ønskjer å vidareutvikle kompetansen i å førebygge krenkelsar, og fremme gode og trygge miljø. Kurset varer i 1,5 år.

ANDRE AKTIVITETER

Prosjekt digital dømmekraft

Hausten 2017 inviterte mobbeombodet dei fylkeskommunale skulane i Hordaland og Ungdommens fylkesutval til å delta i eit prosjekt om digital dømmekraft.

Prosjektet starta opp på bakgrunn av

- 1) Skulane meldar at dei har mange krevjande digitale (mobbe)saker på skulane
- 2) Ungdata og elevundersøkinga viser at mange unge har negative opplevingar på nett
- 3) NORSIS-rapport¹³ (2017) fortel at unge ikkje får eller ikkje veit om dei får opplæring i informasjonstryggleik

Mål:

- Utvikle eit opplegg som hjelper elevar på VG1 til å ta gode og kloke digitale val.
- Opplegget kan gjennomførast i VG1 av og med elevar på alle dei vidaregåande skulane i Hordaland.
- Lærarar og leiarar vil auke kompetansen om digital dømmekraft og nettvett.
- Klart til å gjennomførast på skulane hausten 2018.

Prosjektgruppa består av tre-fire elevar frå fire vidaregåande skular i Hordaland. Ungdom frå ungdommens fylkesutval har også vore involvert. Prosjektet blir utforma av elevane. Dei bestemmer problemstilling og korleis ein skal løysa problemet. Elevane har utforma to opplegg, ein del består av undervisningsopplegg i klassen for elevane, ei anna del av undervisning for lærarane.

«Innenfor skolen»

Hausten 2016 satt Bergen kommune ned ei arbeidsgruppe for læringsmiljø, som ein del av det større prosjektet «Innenfor skolen». Prosjektet er leia av skulehelsetenesta i Bergen kommune. Mobbeombodet var fagleg leiar av arbeidsgruppa for læringsmiljø.

Dette delprosjektet bli avslutta juni 2017. Resultat av prosjektet er eit hefte, ein idébank for arbeid med skulemiljø, og ein rettleiar for arbeid med skulemiljø. Rettleiaren ligger opent tilgjengeleg på Bergen kommune sine nettsider.¹⁴ Fleire av dei vidaregåande skulane som har tatt kontakt med mobbeombodet har hatt ønske om ein god mal for ein heilskapleg handlingsplan for gode skulemiljø.

Samarbeid og systemarbeid

SKULANE

Mobbeombodet opplever eit godt samarbeid med skulane, både når det gjeld det førebyggjande arbeidet og i arbeid med konkrete saker. Elevinspektøren ved den enkelte skule har vore ein god og viktig samarbeidspartnar for mobbeombodet, i samband med skulebesøk, men og om enkeltsaker. Det er skulane som i størst grad tar kontakt med ombodet og ønskjer å drøfte saker eller få rettleiing.

OPPLÆRINGSAVDELINGA

Mobbeombodet deltar i ulike samarbeidsforum i opplæringsavdelinga for systematisk samarbeid om elevar og lærlingar sine rettar og skulane sine plikter. Ombodet ser at det vere tett på opplæringsavdelinga har vore nyttig. Mobbing og skulemiljø har blitt satt på dagsorden i ei rekkje av opplæringsavdelinga sine tiltak og i den daglege drifta. Mobbeombodet opplever at samarbeidet med opplæringsavdelinga er godt.

Seksjon skule

Fram til 31.12.2017 var mobbeombodet ein del av seksjon skule. Det har vore nyttig for ombodet å vere ein del av opplæringsavdelinga for å bli kjent i «skulesystemet» i Hordaland. Ombodet har opplevd å bli lytta til og tatt på alvor i høve til forslag og innspel. Til dømes har VBV- teamet (Verksemdbasert vurdering) eit ekstra fokus på kapittel 9A, skulemiljø og mobbing når dei besøker skulane. Dette er også tema i leiarsamtale mellom regionleiar og rektor.

¹³ <https://norsis.no/ungdom-digital-sikkerhetskultur/>

¹⁴ https://www.bergen.kommune.no/bk/multimedia/archive/00311/Rettleiar_for_arbei_311885a.pdf

Skuleeigar er ansvarleg for krava i opplæringslova og forskriftene til lova blir oppfylte, under dette å stille til disposisjon dei ressursane som er naudsynlege for at krava skal kunne oppfyllest (etter § 13-10 «Ansvarsomfang» i opplæringslova). Fylkeskommunen skal ha eit forsvarleg system for vurdering av om krava i opplæringslova og forskriftene til lova blir oppfylte. Opplæringsavdelinga i Hordaland fylkeskommune er i gang med å oppdatere det interne systemet etter nytt kapittel 9A. Dette arbeidet er viktig og bør ha høg prioritet i avdelinga.

Mobbeombodet har vore involvert i arbeidet med nye rutinar og prosedyrar for kapittel 9A og har også sørgja for kompetanseheving på området. No som ombodet har gått ut av seksjonen er det viktig at det administrativt er nokon som får eit særskilt og tydeleg definert ansvar på dette området. Det kan vere som ein skulemiljørådgjevar¹⁵ som til dømes har som oppgåve å

- sørge for at kvalitetssystemet er oppdatert
- at skulene har handlingsplanar på plass
- at skulane veit kor dei finn rutinane i kvalitetssystemet og følgjer dei
- at skulane sender kopi av aktivitetsplan til opplæringsavdelinga, slik at ein har ei full oversikt over kor mange 9A-saker ein har og korleis desse blir handtert på skulane
- det må rapporterast på dette i den årlege kvalitetsmeldinga
- kjenne til kva som blir gjort på den enkelte skule av til dømes førebyggjande arbeid og ha samla oversikt over om det er nokon skular som treng rettleiing og støtte på feltet
- rettleie og kurse skulane i enkelt saker og ved behov

TILRÅDINGAR

- **Opplæringsavdelinga bør ha ein eigen person (skulemiljørådgjevar) som har ansvar for skulemiljø, kapittel 9A og ansvar for det interne kvalitetssystemet på dette feltet.**
- **Det blir gjennomført tilsynsbesøk etter prosedyren «Retningslinjer for tilsynsbesøk i tråd med krav i lov og forskrift – kapitla 9A og 11».**¹⁶

Seksjon fagopplæring

Mobbeombodet har støtta seksjon fagopplæring i arbeidet med å få plass ein plan for handtering av mobbesaker. Planen «Handlingsplan mot trakassering/mobbing av lærlingar og lærekandidatar» er no på plass. Ombodet har eit godt samarbeid med fagopplæringskontoret og møter tilsette som er opptatt av lærlingane sine rettar. Ombodet meiner det er fleire område der systemet for avdekking og handtering av mobbing/trakassering og dårlig opplæringsmiljø kan bli betre. Sjå også årsrapporten til elev- og lærlingombodet i Hordaland.

Seksjon OT/PPT (Oppfølgingstenesta og Pedagogisk-psykologisk teneste)

Ombodet deltar i OT/PPT si nettverksgruppe for psykososialt miljø. Gruppa arbeidar med ein intern rutineperm, samt kompetanseheving på kartleggingsverktøy. Mobbeombodet og nettverksgruppa fremma januar 2017 ei sak om etablering av eit tverrfagleg «innsatsteam» for leiargruppa ved opplæringsavdelinga. som skal ha brei kompetanse og mandat til å gå inn i særleg kompliserte saker ved dei vidaregåande skulane og sikre god og effektiv handtering av mobbesaker. I følgje sak «Evaluering prøveprosjekt med mobbeombod» viser ein til at ferdigstilling av mandat og etablering av innsatsteam er forventa å vere klart til 01.08.17.¹⁷ Nettverksgruppa har per d.d. ikkje fått informasjon om korleis ein ligg an med dette arbeidet.

¹⁵ Sjå til dømes Vestby kommune (<https://www.vestby.kommune.no/raadgiver-i-bedre-barnehage-og-skolemiljoe.5792347-374649.html>) eller Bærum kommune (Trygg-kontakt: <https://www.baerum.kommune.no/tjenester/skole/trygt-skolemiljo/>).

¹⁶ I følgje rutinane skal det gjennomførast tilsyn ved eit utval skular kvart år. Mobbeombodet er ikkje kjent med at det er gjennomført slik tilsyn.

¹⁷

<http://einnsyn.hfk.no/elnsyn/DmbHandling/ShowDmbHandlingDocument?dmbId=9687&caseType=CasesFremlegg®istryEntryId=372449>

TILRÅDINGAR

Hordaland fylkeskommune opprettar eit innsatsteam mot mobbing, som kan gå inn i konkrete saker og støtte skulane.

ANDRE SAMARBEIDSPARTNARAR OG NETTVERK

Elev- og lærlingombodet i Hordaland

Mobbeombodet har eit svært godt samarbeid med elev- og lærlingombodet i Hordaland. Det er godt å vere to for å drøfte utfordringar med ombodsrolla, saker og for å fordele oppgåver og oppdrag.

Elevorganisasjonen i Hordaland

Elevorganisasjonen er ein viktig samarbeidspartnar for ombodet. Vi samarbeider om elevrådsturné og dei tillitsvalde er ofte referansepersonar for mobbeombodet sitt virke.

Ungdommens fylkesutval

Mobbeombodet har eit godt samarbeid med ungdommens fylkesutval. Ho blir invitert til samlingar og møte og stiller gjerne. Ungdommen i utvalet blir ofte brukt som referansepersonar i mobbeombodet sitt arbeid.

Mobbeomboda i Noreg

Mobbeombodet deltar i eit fagleg nettverk med dei andre fylkeskommunale mobbeomboda. I 2017 har det vore seks samlingar og treffpunkt for omboda, nokre gongar saman med elev- og lærlingombod. Samlingane blir ofte lagt i samband med faglege konferansar og seminar.

Andre

Mobbeombodet deltek i fagnettverket til «Partnerskap mot mobbing» og bidrar inn i dette arbeidet gjennom seminar og innspel til Utdanningsdirektoratet.

Ombodet deltar i «Trygg Bruk-nettverket», saman med mellom anna Medietilsynet, dubestemmer.no, Røde Kors, Barnevakten, Redd Barna osv.

Mobbeombodet har eit godt samarbeid med «Trygg i Fjell»¹⁸, eit prosjekt i Fjell kommune, som jobbar heilskapleg mot mobbing i heile kommunen.

Vegen vidare

NASJONALE FØRINGAR

Stortinget vedtok 22. mai 2017 gjennom innstilling nr. 289 S (2016-17) at det skal settast i verk ei ordning med mobbeombod, enten på fylkeskommunalt eller regionalt nivå. Følgjande er bestemt i kunnskapsdepartementet: Det skal innførast ei ordning med fylkesvise mobbeombod frå hausten 2018. Ordninga skal evaluerast. Avgjerd om mobbeomboda si tilknytning til nye regioner frå 2020, med sikte på eit oversiktlig og tilgjengeleg ombodssystem, skal tas på eit seinare tidspunkt og på grunnlag av evalueringa.

Det er ønskelig med eit mobbeombod i kvart fylke. Mobbeomboda skal ha både barnehage og skule som virkeområde. Det skal leggjast til rette for eit godt samarbeid om det psykososiale miljøet i vidaregåande opplæring med elev –og lærlingomboda. Barn, elever og foreldre er omboda si primære målgruppe. Oppgåver som førebygging, dokumentasjon, erfaringsdeling og dialog krevjar nær kontakt med skuleeigar og barnehagemyndighet. Fylkeskommunane kan ta omsyn til desse tilhøva når omboda sine arbeidsområder blir vurdert.

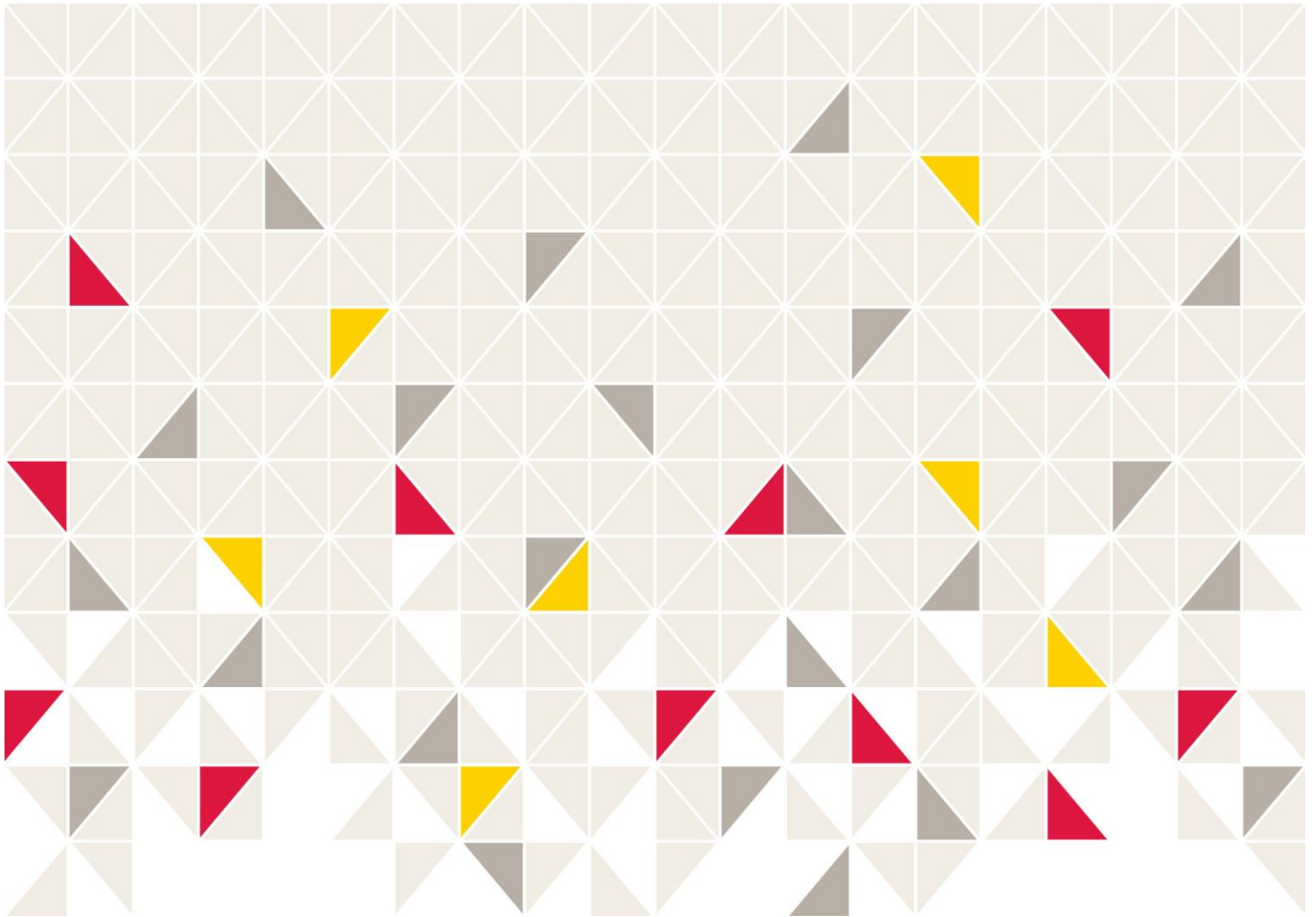
¹⁸ <http://www.tryggifjell.no/>

I føringane frå departementet er det primært arbeidet mot barn, elevar og familiar som gjeld, både støtte, rettleiing og informasjon. Det å hjelpe til i fastlåste saker, skape dialog og bidra til god tverrfageleg oppfølging etter at saka er handtert trekkjast òg fram. Slik ombodet har jobba fram til no, har ho vore tett på dei vidaregåande skulane, ei omlegging i ordning betyr at ombodet vil jobbe opp mot kommunar og andre barnehage- og skuleeigarar.

INNSATSOMRÅDE I 2018

«Det er større sjanse for at vi har en venn med depresjon eller angst, enn at vi må hjelpe noen som er utsatt for en bilulykke». Dette er eit sitat frå ein elev på SLT-konferansen til Bergen kommune januar 2018.

Elevundersøkinga viser at meir enn 60% av elevane ikkje fortell skulen at dei blir utsatt for mobbing. Dei sakene ombodet får inn, viser også at det er svært sjeldan at elevane sjølve tar kontakt. Mobbeombodet har i 2017 løfta denne utfordringa i møte med tilsette i skulane. Kva gjer skulen og den enkelte tilsette for å legge til rette for at elevane kan fortelje? For mobbeombodet vil dette vere eit viktig område i møte med elevar og barn i 2018 og framover. Korleis kan du hjelpe ein venn eller ein medelev som ikkje har det bra?

**HORDALAND
FYLKESKOMMUNE**

Agnes Mowinckels gate
5
Postboks 7900
5020 Bergen
Telefon: 55 23 90 00
E-post: hfk@hfk.no
www.hordaland.no

Hordaland fylkeskommune har ansvar for å utvikle hordalandssamfunnet.

Vi gir vidaregåande opplæring, tannhelsetenester og kollektivtransport til innbyggjarane i fylket. Vi har ansvar for vegsamband og legg til rette for verdiskaping, næringsutvikling, fritidsopplevingar og kultur. Som del av eit nasjonalt og globalt samfunn har vi ansvar for å ta vare på fortida, notida og framtida i Hordaland. Fylkestinget er øvste politiske organ i

